

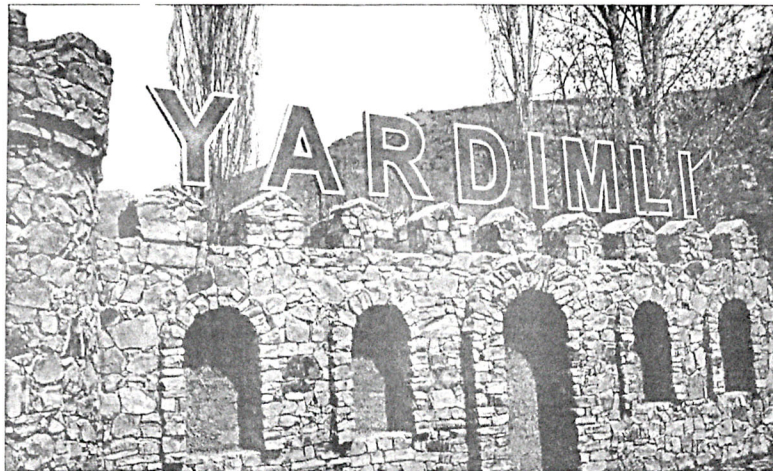
Mən Yardımlı elinin "Bəylər kəndi" kimi tanınan Gilar kəndində 26 mart 1937-ci ildə Sultanlı ailəsində doğulmuşam. Avtobioqrafiyam təkcə uğurlarımdan ibarət deyildir. Bu, həm də həyat yolumda başıma gələnlərin, rastlaşdıqlarıma kiçik bir hissəsini əhatə edir. Onlardan vaz keçib yalnız uğurlarımdan danışmaqdan da vaz keçirəm.

(Əvvəlki ötən saylarımızda)

2008-ci ilin fevral ayında Azərbaycan Respublikası Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinə müraciət edərək, atamın güllələnməsi barədə olan hökmü əldə etdim. Bu zaman Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin əməkdaşı həmin hökm özlülündə Respublikanın Baş prokuroruna müraciət edərək, atam üçün bəraət alması məsləhət gördü. Həmin ayın 13-də respublika Baş prokurorluğuna müraciət etdim. Baş prokurorluq atamın barəsində olan 05.06.1942-ci il tarixli hökmdən bu müraciət əsasında Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinə 06.06.2008-ci ildə protest verdi.

Ali Məhkəmənin 03.07.2008-ci il tarixli qərarı ilə 113 SD Hərbi Tribunalının 05.06.1942-ci il tarixli hökmü ləğv edilərək atamın əməlinə cinayət tərkibi olmadığından, cinayət işinin icraatına xitam verildi. Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu "Siyasi repressiya qurbanlarına bəraət verilməsi haqqında" 15.03.1996-cı il tarixli Azərbaycan Respublikası Qanununun 1 və 2-ci maddələrini əsas tutaraq 02.08.2008-ci il tarixdə atamı, onun əli üzvlərini siyasi repressiya qurbanı kimi tanımaqda onlara bəraət verilməsi barədə qərar qəbul etdi. Atamın, onun əli üzvlərinin siyasi repressiya qurbanı kimi tanınmaqla onlara bəraət verilməsi barədə qəbul edilən qərar ələməizin sərbət, çəkinəcəksiz olması, ulusunuzun tarixi üçün çox böyük önəm daşıdı, atamın "xalq düşməni", "əkşinqləbi" olduğunun üzümlə vuranların, vurmaq istəyənlərin qərəzçilikdən əl çəkəməsi səbəb oldu. Adı çəkilən qərar atamın o dönmədə sovet imperiyasının məkirli niyyətlərini başa düşdüyünü, onun əleyhinə çıxmış olduğunu təsdiqlədi, canını qurban verə də, bizi, ulusunuz, kəndimizi utanc yox, üzəqligi getirdi. Atamın imperiya siyasətinin əleyhinə çıxması gilar bəylərinin imperiya ilə barışmaz olduğunun əyani göstəricisi oldu.

Burada onu da demək lazımdır, imperiya dönmədə siyasi repressiya qurbanı olmuş insanların böyük çoxluğu, bəlkə də hamısı imperiyanın milli siyasətinin, onun insanlara, millətlərə getirdiyi faciələrə görə, qəbul etməyən namuslu insanlara olublar. Ona görə də tarix boyu təkcə bizdə deyil, hər bir xalqda bələrlərinə rəğbətə yanaşırlar. Bu cür insanların toplumda əsasən hörmət-nüfuz sahibi olan mard, cəsarətli insanlardır. 1969-cu ilin iyun ayında Leningrad (Sankt-Peterburq) şəhərinə 6 ay müddətinə elmi yollanışa getdim. Dostlarım polimerlər kimyası, Astronomiya, Bitgi fiziologiyası, Elekt-

Avtobioqrafik xırdalıqlar

roteknika institutlarında aspirantut idilər. Onlar Leningraddakı Parxomenko küçəsindəki aspirant yataqxanalarında yaşayırdılar. Yataqxanalar bir məhəllədə yerləşirdi. Mən də Parxomenko 45-də, 62 saylı otaqda tək yaşayırdım.

Bir gün dostum Bəbirə şəhərə çıxmışdıq. Tranvayda söhbət edirdik. Bir qız bize yaxınlaşıb soruşdu: siz Bakidəsiniz? Qız adının Lyudmila olduğunu və Ağstafadan gəldiyini dedi. Lyudmila ilə sonralar ara-sıra şəhərdə rastlaşdırdıq. Günlərin birində gecə yarısı qapı döyüldü. Açdım gördüm Lyudmiladır. Onu sorğu-soruna tutdum. Ağstafadan Leningrad universitetinə oxumağa gəlmişdi. Anasız idi. O, Leningradda atasının çıxır daşıyan qatarnının son vaqonunda xəbərsiz gəlmişdi. Çox faciəli ailənin faciəli tək qızı olub. Lyudmila faciəli həyatından ağlaya-ağlaya danışdı və mənim otağımda gecələmək istədiyini bildirdi. Dedi, mən kiredə yaşayırdım, mənzil sahibi mənə mənşildən çıxardı. Kiredə qalmağa mənzil axtardım, tapa bilmədim. Mənə toxunmasan, öz razılıqlınla bir gecəlik burada yatıb qalaram, kravat lazımdır, yerdə yatacam. Ne qədər əl vurmayaçağımı dedimə, o, ağladı və yerdə yatıb qalmağına icazə istədi. Dedim, söz veririm, sənə toxunmamam, gəl ki-miz bir yerdə yataq, söz verim ki, sənə öz bacım kimi baxaram. O, mənimlə bir kravatda yatmağa razı oldu. Şəhərdəki özümü divara çevirib Lyudmila ilə bir kravatda yatdım.

Lyudmila bu hadisəni oradakı aspirant soydaşlarımıza özü danışmışdı. Hər kəs bu hadisəyə təəccüb edirdi. Onu deyim, panah gəlmiş bir qız təcavüz etməyi özüme necə sığdırırdı bilərdim? Bakıya qayıdandan sonra axtardım görüm, belə bir hadisə folk-lorda varmı. Bir nağılda tapdım. Adları Əliş-Vəliş kimi bir-birilə tutaş ki dost və birinin də sevgili düşməni tapmaq üçün birgə yola çıxırlar, onlardan biri dostunun sevgili

ilə qalır, o biri axtarışa çıxır. Bunlar gecəyə düşürlər. Tək çıxan dost gəlib çıxır və dostu qızla qalan dost dostunun sevgili ilə aralarına qılınc qoyub birgə yatmalı olur. Bəli nağılımızda belə hala rast gəlirik. Mənim bu əhvalatım Leningraddakı dostlarımız arasında yayılmışdır və Bakıya gələndən sonra Bəbir, Telman, ADU-nun biologiya fakultesinin müəllimi, Astronomiya kafedrasının iki müəllimi, elektronika kafedrasının müəllimi bunu hər kəsə danışırıdılar. Bir gün dostum Bəbir Sumqayıtda Lyudmila ilə rastlaşmışdı. Lyudmila Leningrad universitetinin qüvvə fakultesini bitirəndən sonra Vətənə qayıtmış, Sumqayıt şəhərində işə düzəlmişdi...

Sovet dönmədə siyasi repressiya məruz qalanların hamısı sovet rejiminin özbaşınalıqlarına, haqsızlıqlarına, qəddarlıqlarına, ədalətsizliklərinə, ümmilikdə, göldüyü ağlaşıgıma siyasi kursa qarşı çıxdıqlarına, millət, vətən təəssübü çəkdiyələrinə görə amansız siyasi repressiyaya məruz qalmışlar. Bu repressiya məşini həm açıq, həm də gizli şəkildə xalqımızni ağıllı, başbilar, vətənsəver, insənsəver adamlarımızı məhv etmişdir. Bu sıradan olan Hüseyn Cavid, Mikayıl Müşviq, Bəkir Çobanzadə, Abbaszadə Şerifzadə, Seyid Hüseyn, Aşef Zeynalı kimi yüzlərlə böyük şəxslərimiz sovet məkrinin, sovet siyasi repressiyasının qurbanı olublar. Siyasi repressiya qurbanlarını cəmiyyətdəki nüfuzlarından asılı olmayaraq bir cəhət birləşdirirdi - sovet rejiminin ədalətsiz, xalqəzidd siyasi kursunu qəbul etməmələri, bu kursa qarşı çıxmaları, ona etiraz etmələri. Üçüncü babam Niftali Ali Sultan da XVIII yüzilin sonu, XIX yüzilin əncələrində rus imperiyasının istilacı siyasətinə qarşı çıxdığına görə 40 il müddətinə Sibira sürgün ediləmkə siyasi repressiyaya məruz qalıb.

Mənim məruz qaldığım siyasi repressiyalardan biri rus-sovet imperiyası dönmədə təbəddüf edib. Bu repressiya atamla bağlı olub, o,

sovet siyasətinə qarşı çıxdığına görə güllələnməyə məhkum olub, sonradan, yuxarıda göstərdiyim kimi, ona bəraət verilib. Ölkəmiz müstəqillik qazandıqdan sonra da ədalətsiz olaraq siyasi repressiya məndan yan keçməyib. BDU-da siyasi mövqeyimə görə 2003-cüldə işdən azad edilmişəm. Həyatımda düşünməyib addım atdığım hal olubsa, az olub. Hər bir işimdə çalışmışam yanlışla yol verməyim. Bununla, yanlışsız olmadığımı demək iddiasında da deyiləm. Özüməndən asılı olan yanlışlarım da olub, asılı olmayanları da. Bəzən bilərəkdən, bəzən bilməyərəkdən yanlışla yol vermişəm. Bilərəkdən yanlışla yol verərək yanlışlarımı məşq eləmişəm, bununla, heqləqləri daha yaxşı dark etməyə nail ola bilmişəm. Milli məsələ ilə bağlı tək məktəbdə oxuyandan bəri aramsız təbliğat aparmışam. Bu zaman daha diqqətli olmuşam, mümkünkə yanlışla yol verməmişəm. Bunu inanma, məsuliyyətlə deyirəm. Bu həyatımın ən məsuliyyətli məqamlarına aid edirəm. Üzdə olan cəhətlərimdə: Yazı sürətim çox kiçikdir. Xəttim qolaydır. Oxu hizım zəifdir. İncəliyə varamam. Sözlərin anlam çalarlarını arayanam. Verdiyim sözün icrasına varlıqlıma çalışnam. Öhdəmə düşən işi ürayimcə (~100%) yerinə yetirənm. Düşünməyi danışmaqdan, gəzişməyi əyləşməkdən çox-çox üstün tutanam. Ulu Tanrıdan başqa heç zaman heç kimdən asılı olmamışam, heç kimdən mərhəmət dileməmişəm. Ulu Tanrıdan başqa heç zaman heç kimə möhtac olmamışam. Züryətlərim heç zaman heç kimin yanında başlaşıqda eləməmişəm. Öz haqqım uğrunda həmişə özümlə təbəşinə çarpmışım. Həmişə istəyimə gec de olsa çatı bilmışəm. Tuduğum yol haqqım uğrunda çarpmışım, gözüklöglə, üzüdənlaqlı olmamaq üçün çarpmışım, üstünlüklərə nail olmaqların olub. Bunlar həmişə mənim əlimdən tutub, çəkinəcəksiz, alnı-çiq yaşamağıma zəmanət yaradıb.

Bunlar biliymi, dünyagörüşümü biçimləşdirməkdə əlimdən tutub. Bil-mirəm, yetərinə anlaşılmışam, yoxsa yox! Ancaq mən öləndə, gərək əsl insanların azadlığı uğrunda mübarizədə cəsur bir əsgər olduğum, ömrümü bu yolda vıddanla, namusla sərf etdiyim heç zaman unudulmasın gərəks.

Mənim bir sıra keyfiyyətlərim Dünanın böyük adamı, ən böyük dövlət adamı, dünyanın hər bir guşəsində "Dünya Lideri" kimi qəbul edilmiş Türkiyənin Cümhur başkanı Rəcəb Tayyib Ərdöğana xoş gəldiyindədir, ya hansı səbəbdənsə mənə 24 yanvar 2018-ci ildə özünə layiq məktub yazmışdır. Məktubda işlətdiyi "tüm dünyanın umudu Türkiyə, Türkiyənin umudu isə Bəhman Sultanlı" deyimini yazmışdır. Nə səbəbdəndir ki, Ərdöğən tanımadığı, haç bir tanışlığı olmayan bir kəsə bu qədər ciddi, ciddi olduğu qadər də səmimi məktub yazmışdır? Onu yada salım ki, "Əzəmətli ol-

Bəhman SULTANLI

ka, möhtəşəm diyar doğma, əziz. Türkiyə" adlı möhtəşəm bir yazı yazaraq Türkiyədə çıxan "Türansam-örg" saytında ildə dərc edilmişdi. Möhtərəm Rəcəb Tayyib Ərdöğən mənə məktubda yazmış olduğu "Tüm dünyanın umudu Türkiyə..." deyimini həmin yazımda var idi...

Ata ocağıma sonu görünməyən ağır bir itgi baş verdi. Yeddi yaşlı İsmayılıma, sevimliyə, əzizimə məsuliyyətsiz insanların öz işinə vıddansızcasına yanaşması hesabına baş verən qaza sonucunda dünyasını dəyişdi. İsmayılı Böyük Allah insana aid olan ən ali keyfiyyətlərinin hamısından pəm vermişdi. Mənim əzizim, fiziki cəhətdən, psixoloji və mənəvi cəhətdən sağlam olan İntiqam İsmayıl adlı 9 yaşlı oğlu təsvəvvir olunmaz dərəcədə faciəli həlak olmuşdu. İntiqam bu həlasedən sonsuz həyəcan, güclü sarisint keçirmişdi. Bu dözlümə həlasedən kənd camaatı, qəhtab müəllimləri də sarisılmışdılar. Dəli olmaq həddinə çatmağa böyük zərərman da qalmamışdı. Faciəli həlak olmuş "Allah vergisi" kimi tanınan, heç də adi olmayan istedad, bilik, təbiiyə, analitik təfəkkür sahibi olan oğlunu, onun haqqında "məlumət gətirən" şəxsləri yuxuda gördürdü. Oğlunun bu gün-sabah gələcəyinə oğlunun bud bəşləyirdi. İsmayılın gədergəlməz yolunu gözləyirdi. Onun yolunu gözləyirdi. Belə hal öz şiddətlə təxrinə 6 ay çəkdi. Sonra İntiqam oğlunun gəlməyəcəyini anladı və onun yolunu gözləməyən əbədsiz oğlunu təcridən yaqın etdi. Bu, dərindən böyüklüyündən irəl gəlirdi. Ancaq İntiqamın ümidi tükənmədi. Onun gözüxeyli müddət yolda qaldı. İntiqam heç nəyə inanmırdı. Artıq gününun gələ biləcəyini inanmırdıq istəyən olsa da onun özü inanmırdı. Ne baş verdi, İntiqam dayışdı, yoxsa başqa ne isə baş verdi? Yox, ne fiziki cəhətdən, ne psixoloji cəhətdən İntiqamda dəyişikliyə baş verməmişdir? Zaman İntiqamı dəyişdirmişdir.